Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PRIIT PIKAMÄE
prednesené 9. júna 2022 [1] [i]

Vec C-203/21

Trestné konanie
proti
DELTA STROJ 2003

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Okrăžen săd – Burgas (Krajský súd Burgas, Bulharsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v trestných veciach – Rámcové rozhodnutie 2005/212/SVV – Uplatniteľnosť – Uloženie peňažného trestu právnickej osobe za nesplatenie daňových dlhov – Sankcie trestného charakteru – Prezumpcia pripísania zodpovednosti za trestný čin právnickej osobe – Prezumpcia spáchania trestného činu – Charta základných práv Európskej únie – Články 47 až 49 – Zásada zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov – Prezumpcia neviny – Právo na obhajobu – Proporcionalita“

1. Profesor Wachsmann na otázku položenú v úvode jeho príspevku, týkajúcu sa možnosti právnických osôb byť nositeľmi základných práv, podal nasledujúcu odpoveď, ktorej jednoduchosť konkuruje jasnosti: „Ak to chceme, prečo nie?“. [2] Skúmanie judikatúry vypracovanej európskymi súdmi rozhodujúcimi o základných právach, či už sídlia v Štrasburgu alebo Luxemburgu, odhaľuje, že taká bola zjavne ich vôľa, keďže sudcovia pri existujúcich medzerách v právnych textoch [3] vyvodili všetky následky z právnej subjektivity, ktorá prináleží týmto právnickým osobám, a teda z ich spôsobilosti byť nositeľmi práv a povinností. [4]

2. Toto konštatovanie nadobúda podstatný charakter v kontexte právnych úprav členských štátov, ktoré všeobecne uznávajú zásadu trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb, alebo ako je tomu vo veci samej, stanovujú súdu možnosť uložiť týmto osobám správnu sankciu trestnej povahy založenú na dvojitej prezumpcii, a síce prezumpcii pripísania zodpovednosti určitej spoločnosti za údajný trestný čin spáchaný jej zástupcom. Účelom prejednávanej veci je

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] WACHSMANN P.: Droits fondamentaux et personnes morales. In: *Vers la reconnaissance de droits fondamentaux aux États membres de l'Union européenne? Réflexions à partir des notions d'identité et de solidarité.* Brusel: Bruylant, 2010, s. 225 – 235.

[3] Vlastnícke právo právnických osôb je potvrdené v článku 1 Prvého dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“), podľa ktorého „[k]aždá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok“. Pokiaľ ide o Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), iba jej články 42 až 44 výslovne odkazujú na právnické osoby, priznávajúc im práva, a síce právo na prístup k dokumentom, právo obrátiť sa na ombudsmana a právo podať petíciu na Európsky parlament.

[4] Pokiaľ ide o základné rozsudky Súdneho dvora v tejto oblasti, pozri rozsudky zo 17. decembra 1970, Internationale Handelsgesellschaft (11/70, EU:C:1970:114), a zo 14. mája 1974, Nold/Komisia (4/73, EU:C:1974:51).

priviesť Súdny dvor k zamysleniu sa nad zlučiteľnosťou tejto právnej úpravy so zreteľom na zásady účinnej súdnej ochrany, prezumpcie neviny a individualizácie trestov, ktoré sú zakotvené v článkoch 47 až 49 Charty.

I. Právny rámec

A. Právo Únie

3. V rámci prejednávanej veci sú relevantné články 47 až 49 Charty.

B. Bulharské právo

4. Článok 83 Zakon za administrativnite narušenia i nakazania (zákon o priestupkoch a správnych sankciách, uverejnený v DV č. 92 z 28. novembra 1969), v znení zo 14. februára 2020 uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „ZANN“), ktorý je zahrnutý do kapitoly 4 tohto zákona, stanovuje:

„Kapitola 4

Správne sankcie trestnej povahy uložené právnickým osobám a podnikateľom – fyzickým osobám.

Článok 83. 1. … V prípadoch stanovených zákonom, vyhláškou, nariadením Rady ministrov alebo obecným nariadením možno právnickým osobám a podnikateľom – fyzickým osobám uložiť peňažný trest za nesplnenie povinností voči štátu alebo obci pri výkone ich činnosti.

…

Článok 83a. … 1. Každej právnickej osobe, ktorá sa obohatila alebo ktorá sa môže obohatiť v dôsledku trestného činu podľa článku 255… Trestného zákonníka, ako aj akéhokoľvek každý trestného činu, ktorý spáchala v prospech alebo na podnet organizovanej zločineckej skupiny:

(1) osoba, ktorá je oprávnená zaväzovať dotknutú právnickú osobu;

(2) osoba, ktorá zastupuje dotknutú právnickú osobu;

(3) osoba, ktorá je zvolená do kontrolného alebo dozorného orgánu dotknutej právnickej osoby, alebo

(4) …pracovník alebo zamestnanec, ktorému právnická osoba zadala osobitnú úlohu, pokiaľ bol trestný čin spáchaný pri výkone alebo v súvislosti s ňou, bude uložený peňažný trest zodpovedajúci minimálne hodnote obohatenia, až do maximálnej výšky 1 000 000 BGN, ak ide o majetkový prospech…

…

4. … Peňažný trest sa uloží nezávisle na skutočnom vzniku trestnoprávnej zodpovednosti osôb, ktoré sa zúčastnili na trestnom čine uvedenom v odseku 1.

5. … Priama alebo nepriama výhoda, ktorú právnická osoba získala z trestného činu uvedeného v odseku 1, prepadne v prospech štátu, ak nemusí byť vrátená alebo nahradená, alebo prípadne bude zabavená podľa trestného zákona. Ak majetok alebo aktívum, ktoré sú predmetom trestného činu, neexistujú alebo boli scudzené, musí sa poskytnúť suma zodpovedajúca ich hodnote v leva (BGN).

…

Článok 83b. … Konanie podľa článku 83a sa začne na odôvodnený návrh prokurátora príslušného pre preskúmanie veci alebo spisu týkajúceho sa dotknutého trestného činu, podaný na Okrăžen săd (Krajský súd, Bulharsko), v mieste sídla právnickej osoby, a v prípadoch uvedených v článku 83a ods. 2 na Sofijski gradski săd (Mestský súd Sofia, Bulharsko):

(1) … Po tom, čo bola na súd podaná obžaloba, uznesenie s návrhom na zbavenie páchateľa trestného činu trestnoprávnej zodpovednosti a na uloženie páchateľovi správnej sankcie, alebo dohoda o vine a treste;

…

2. Návrh musí:

(1) obsahovať popis trestného činu, uvádzať okolnosti, za ktorých bol spáchaný, a preukazovať existenciu priamej väzby medzi trestným činom a výhodou, ktorú získala právnická osoba;

(2) uvádzať povahu a hodnotu výhody;

…

(5) uvádzať osobné údaje osôb obvinených z trestného činu alebo odsúdených za tento trestný čin;

(6) obsahovať zoznam písomných dokumentov preukazujúcich okolnosti uvedené v bodoch 1 a 2 alebo overené kópie týchto dokumentov;

(7) obsahovať zoznam osôb, ktoré majú byť predvolané;

…

Článok 83d. …

…

2. Súd zasadajúci ako samosudca preskúma návrh na verejnom pojednávaní, na ktorom sa zúčastní prokurátor a na ktoré je predvolaná dotknutá právnická osoba.

3. Skutočnosť, že zástupca riadne predvolanej právnickej osoby sa nedostavil na pojednávanie, nebráni súdu v prejednaní veci.

4. Súd vykoná dokazovanie bez návrhu alebo na návrh účastníkov konania.

5. Súd preskúma vec a na základe zhromaždených dôkazov posúdi:

(1) či daná právnická osoba získala neoprávnenú výhodu;

(2) či existuje väzba medzi páchateľom trestného činu a právnickou osobou;

(3) či existuje väzba medzi trestným činom a výhodou, ktorú získala právnická osoba;

(4) akej povahy a hodnoty je výhoda a či ide o majetkový prospech.

6. Súd vydá rozhodnutie, ktorým:

(1) uloží peňažný trest [alebo]

(2) odmietne uložiť peňažný trest.

…

Článok 83e. … 1. Rozhodnutie Okrăžen săd (Krajský súd) vydané podľa článku 83d ods. 6 môže napadnúť [osoba, ktorej bol uložený trest] odvolaním alebo [prokurátor] sťažnosťou (‚protest‘) podanou na Apelativen săd (Odvolací súd, Bulharsko) v lehote 14 dní od jeho doručenia účastníkom konania.

…

Článok 83f. … 1. Konanie, v ktorom Okrăžen săd (Krajský súd) alebo Apelativen săd (Odvolací súd) vydal konečné rozhodnutie, možno obnoviť, ak:

(1) bolo rozsudkom alebo rozhodnutím majúcim právnu silu rozhodnutej veci rozhodnuté, že niektoré listinné dôkazy, na základe ktorých bolo rozhodnutie vydané, sú falošné alebo obsahujú nepravdivé informácie;

(2) bolo rozsudkom alebo rozhodnutím majúcim právnu silu rozhodnutej veci rozhodnuté, že sudca, prokurátor, účastník konania alebo vedľajší účastník konania sa dopustili trestného činu v súvislosti s ich účasťou na konaní;

(3) po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol právnickej osobe uložený peňažný trest, bola osoba uvedená v článku 83a ods. 1 bodoch 1 až 4 oslobodená právoplatným súdnym rozhodnutím, alebo prokurátor ukončil prípravné konanie prerušené v prípadoch uvedených článku 24 ods. 1 bode 1 Trestného poriadku;

(4) po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia vyšli najavo okolnosti alebo dôkazy, ktoré neboli známe účastníkom konania a súdu a ktoré majú pre vec podstatný význam;

(5) v rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len ‚ESĽP‘)] bolo konštatované porušenie [EDĽP], ktoré má pre vec podstatný význam;

(6) v priebehu konania došlo k podstatnému porušeniu procesných zásad.

2. Návrh na obnovu konania môže byť podaný v lehote šiestich mesiacov od zistenia rozhodujúcej skutočnosti a v prípadoch uvedených v odseku 1 bode 6 od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia Okrăžen săd (Krajský súd) alebo Apelativen săd (Odvolací súd).

3. Návrh na obnovu konania nemá odkladný účinok v súvislosti s výkonom právoplatného rozhodnutia, okrem prípadu, keď súd rozhodne inak.

4. Návrh na obnovu konania môže podať:

(1) krajský prokurátor;

(2) právnická osoba, ktorej bol uložený peňažný trest.

…

7. Vec sa prejednáva na verejnom pojednávaní za účasti prokurátora. Na pojednávanie sa predvolá aj právnická osoba.

8. Pokiaľ sa Apelativen săd (Odvolací súd) domnieva, že návrh je dôvodný, zruší rozhodnutie a vráti vec na opätovné prejednanie, pričom uvedie procesný úkon, od ktorého má nové prejednanie veci začať.

Článok 83g. Na otázky, ktoré nie sú upravené článkami 83b a 83d až 83f, sa vzťahujú ustanovenia Trestného poriadku.“

5. Článok 255 ods. 1 Nakazatelen kodeks (bulharský Trestný zákonník, ďalej len „Trestný zákonník“) stanovuje:

„1. Každému, kto sa vyhýba vyrubeniu daňových povinností alebo splateniu daňových dlhov vo veľkom rozsahu tým, že:

…

(2) uvedie nepravdivé informácie alebo zamlčí pravdu v daňovom priznaní, ktoré podal;

(3) nevystaví faktúru alebo iný účtovný doklad;

…

bude uložený trest odňatia slobody na jeden až šesť rokov a pokuta až do výšky 2 000 BGN.“

II. Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

6. ZK je konateľkou a zástupkyňou spoločnosti Delta Stroj 2003 EOOD (ďalej len „Delta Stroj“), ktorá má sídlo v Burgase (Bulharsko). V tejto funkcii bola ZK 5. augusta 2019 obvinená z toho, že sa vo forme pokračujúceho trestného činu vyhýbala vyrubeniu a zaplateniu daňového dlhu v celkovej výške 11 388,98 BGN (približne 5 808,38 eura), zodpovedajúcej DPH splatnej v zmysle bulharského zákona o DPH za tri zdaňovacie obdobia, a to marec, apríl a júl 2009. Tento trestný

čin je upravený v článku 255 ods. 1 bodoch 2 a 3 Trestného zákonníka. Trestné konanie proti ZK prebieha na prvom stupni pred Okrăžen săd – Burgas (Krajský súd Burgas, Bulharsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

7. Prokurátor podal 9. decembra 2020 v rámci samostatného konania na tento súd návrh, aby bol spoločnosti Delta Stroj uložený peňažný trest na základe článku 83a a nasl. ZANN, z dôvodu jej získania majetkového prospechu z trestného činu uvedeného v článku 255 ods. 1 bodoch 1 a 2 Trestného zákonníka, ktorý spáchala ZK. K tomuto návrhu bola pripojená obžaloba proti ZK.

8. Vnútroštátny súd má pochybnosti o súlade konania podľa článku 83a a nasl. ZANN, ktoré mu umožňujú uložiť právnickej osobe peňažný trest za trestný čin, ktorý je predmetom súbežného trestného konania vedeného proti fyzickej osobe zastupujúcej túto právnickú osobu, ktoré ešte nebolo právoplatne skončené, s rámcovým rozhodnutím 2005/212/SVV [5] a so zásadou zákonnosti trestných činov a trestov zakotvenou v článku 49 Charty, ktorý treba vykladať s ohľadom na judikatúru ESĽP týkajúcu sa článku 7 EDĽP.

9. Vnútroštátny súd sa po prvé domnieva, že uloženie právnickej osobe peňažného trestu z dôvodu spáchania trestného činu vo výške zodpovedajúcej výhode, ktorú táto osoba získala alebo mohla získať z tohto trestného činu, predstavuje úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu príjmov z trestného činu podľa článku 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212. Konanie, o ktoré ide vo veci samej, totiž smeruje k uloženiu trestu, nazvaného „peňažný trest“, právnickej osobe z dôvodu konkrétneho trestného činu spáchaného jej zástupcom. Okrem toho, keďže ide o definitívne odňatie majetku (konfiškáciu) nariadené trestným súdom za spáchaný trestný čin a keďže článok 83g ZANN odkazuje na Trestný poriadok, toto konanie vykazuje všetky znaky „trestného“, a nie „občianskoprávneho“ konania.

10. Po druhé vnútroštátny súd pripomína, že článok 49 Charty zakotvuje zásadu zákonnosti trestných činov a trestov, ktorá obsahuje zákaz uložiť trest skôr, ako bolo konštatované spáchanie trestného činu. Uvádza však, že predbežná otázka, či bol spáchaný trestný čin, nie je uvedená na zozname všetkých skutočností, ktoré má trestný súd posúdiť podľa článok 83d ods. 5 ZANN. Predmetné konanie by tak v praxi otvorilo možnosť uložiť spoločnosti trest založený len na skutočnostiach uvedených v obžalobe vznesenej za jeden konkrétny trestný čin spáchaný osobou, ktorá spravuje a zastupuje túto spoločnosť, a ktorého spáchanie nebolo konštatované právoplatným súdnym rozhodnutím, ktoré sa vyžadovalo za platnosti predchádzajúcej právnej úpravy.

11. Vnútroštátny súd po tretie vysvetľuje, že otázka, ktorá sa kladie v prejednávanej veci, má veľký význam v kontexte rámcového rozhodnutia 2006/783/SVV [6], keďže vnútroštátna právna úprava umožňuje uložiť peňažný trest právnickej osobe, ktorá nemá svoje sídlo na území Bulharskej republiky.

[5] Rámcové rozhodnutie Rady z 24. februára 2005 o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti (Ú. v. EÚ L 68, 2005, s. 49).

[6] Rámcové rozhodnutie Rady zo 6. októbra 2006 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu (Ú. v. EÚ L 328, 2006, s. 59).

12. Za týchto podmienok Okrăžen săd – Burgas (Krajský súd Burgas) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa články 4 a 5 rámcového rozhodnutia [2005/212], ako aj článok 49 [Charty] vykladať v tom zmysle, že nebránia právnej úprave členského štátu, podľa ktorej v konaní, akým je konanie vo veci samej, môže vnútroštátny súd uložiť právnickej osobe trest za konkrétny trestný čin, spáchanie ktorého ešte nebolo konštatované, keďže je predmetom súbežného trestného konania, ktoré ešte nebolo právoplatne ukončené?

2. Majú sa články 4 a 5 rámcového rozhodnutia [2005/212], ako aj článok 49 [Charty] vykladať v tom zmysle, že nebránia právnej úprave členského štátu, podľa ktorej v konaní, akým je konanie vo veci samej, môže vnútroštátny súd uložiť právnickej osobe trest tak, že výšku tohto trestu stanoví vo výške výhody získanej konkrétnym trestným činom, spáchanie ktorého ešte nebolo konštatované, pretože je predmetom súbežného trestného konania, ktoré ešte nebolo právoplatne ukončené?“

III. Konanie na Súdnom dvore

13. Európska komisia predložila písomné pripomienky.

IV. Analýza

A. O právnom rámci

14. Vnútroštátny súd položil prejudiciálne otázky o výklade článkov 4 a 5 rámcového rozhodnutia 2005/212 týkajúcich sa prostriedkov nápravy a dodržiavania základných práv dotknutých osôb, vychádzajúc z predpokladu, že tento právny predpis je uplatniteľný na spor vo veci samej, čo Komisia spochybňuje. Vzhľadom na to, že uplatniteľnosť ustanovení rámcového rozhodnutia 2005/212 spôsobuje ťažkosti, treba overiť, či taká situácia, ako je tá, ktorá je opísaná v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, patrí do pôsobnosti tohto právneho predpisu.[7]

1. O uplatniteľnosti rámcového rozhodnutia 2005/212

15. Je dôležité najprv zdôrazniť, že smernica 2014/42/EÚ[8] čiastočne nahradila rámcové rozhodnutie 2005/212, ktoré sa týka, tak ako táto smernica, konfiškácie prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti. V súlade s odôvodnením 9 tejto smernice je totiž jej cieľom najmä zmeniť a rozšíriť ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia. Presnejšie z článku 14 ods. 1 smernice 2014/42 vyplýva, že nahradila iba prvé štyri zarážky článku 1, ako aj článok 3 rámcového rozhodnutia 2005/212 pre členské štáty viazané touto smernicou, čo malo za následok, že články 2, 4 a 5 tohto rámcového rozhodnutia boli po prijatí tejto smernice ponechané v platnosti.[9]

[7] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. decembra 2014, McCarthy a i. (C-202/13, EU:C:2014:2450, bod 30); z 25. júla 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, bod 67), a z 12. marca 2020, VW (Právo na prístup k obhajcovi v prípade nedostavenia sa na súd) (C-659/18, EU:C:2020:201, body 22 a 23).

[8] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 127, 2014, s. 39).

[9] Rozsudok zo 14. januára 2021, Okrăžna prokuratura – Haskovo a Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, bod 37).

16. Rámcové rozhodnutie 2005/212 vo svojom článku 2 ods. 1 stanovuje, že „[k]aždý členský štát prijíma potrebné opatrenia umožňujúce mu konfiškovať, celkom alebo sčasti, nástroje a príjmy z trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie viac ako jedného roka, alebo majetok, ktorého hodnota zodpovedá týmto príjmom“. V predmetnom prípade možno za trestný čin vyhýbania sa vyrubeniu alebo zaplateniu daňových dlhov, o ktorý ide vo veci samej, uložiť v súlade s článkom 255 ods. 1 Trestného zákonníka trest odňatia slobody na jeden až šesť rokov a pokutu.

17. Pokiaľ ide o definíciu pojmu „konfiškácia“, treba odkázať, ako vyplýva z bodu 15 vyššie, na ustanovenie článku 2 bodu 4 smernice 2014/42, nezávisle na skutočnosti, že táto smernica nie je uplatniteľná *ratione materiae* na prejednávanú vec podľa jej článku 3 uvádzajúceho zoznam dotknutých trestných činov. Tento pojem „konfiškácia“ sa chápe ako „konečné odňatie majetku nariadené súdom v súvislosti s trestným činom“, to znamená konečné zbavenie vlastníckeho práva k tomuto majetku.[10]

18. Okrem toho podľa článku 2 bodov 1 a 2 smernice 2014/42 „príjem“ zodpovedá každému hospodárskemu prospechu pochádzajúcemu priamo alebo nepriamo z trestnej činnosti a môže pozostávať z majetku akéhokoľvek druhu bez ohľadu na to, či je hmotný alebo nehmotný, hnuteľný alebo nehnuteľný, ako aj z právnych listín alebo nástrojov, ktoré potvrdzujú vlastnícke alebo iné právo k tomuto majetku. Peňažná suma môže byť samozrejme predmetom konfiškácie, ale za podmienky, že ju možno považovať za výsledok trestného činu, za ktorý bol jeho páchateľ odsúdený.

19. Hoci pojmy „konfiškácia“ a „peňažný trest“ majú spoločné to, že nachádzajú svoj pôvod v spáchaní trestného činu, druhé opatrenie sa odlišuje od prvého v tom, že nemá za cieľ neutralizáciu príjmu z trestnej činnosti. Cieľom peňažného trestu je potrestať a odradiť a môže byť uložený nezávisle na existencii akéhokoľvek prospechu súvisiaceho s trestným činom, popri jeho konfiškácii a vo výške, ktorá je nižšia, rovnaká alebo presahuje tento prospech.

20. V tejto súvislosti uvádzam, že právo Únie jasne rozlišuje medzi pojmom „konfiškácia“ a pojmom „peňažný trest“. Ako vyplýva predovšetkým z jeho článkov 1 a 6, ako aj z jeho odôvodnení 1 a 2, rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV[11] má za cieľ vytvoriť účinný cezhraničný mechanizmus vzájomného uznávania a výkonu právoplatných rozhodnutí, ktorými sa ukladajú peňažné sankcie fyzickej alebo právnickej osobe v dôsledku dopustenia sa niektorého z trestných činov uvedených v jeho článku 5.[12] Článok 1 písm. b) bod i) rámcového rozhodnutia 2005/214 definuje pojem „peňažná sankcia“ ako povinnosť zaplatiť určitú peňažnú čiastku uloženú trestnoprávnym rozhodnutím o odsúdení za trestný čin a spresňuje, že nezahŕňa najmä príkazy na zhabanie nástrojov alebo ziskov z trestného činu.

21. V súvislosti s vnútroštátnou právnou úpravou, o ktorú ide vo veci samej, treba konštatovať, že robí rovnaké rozlišovanie, keďže okrem ustanovení týkajúcich sa peňažnej sankcie obsahuje špecifické ustanovenie týkajúce sa odňatia neoprávnenej výhody. Článok 83a ods. 5 ZANN tak stanovuje, že priama alebo nepriama výhoda, ktorú právnická osoba získala z trestného činu uvedeného v odseku 1, sa konfiškuje v prospech štátu, ak nepodlieha nahradeniu alebo vráteniu

[10] Rozsudok zo 14. januára 2021, Okrăžna prokuratura – Haskovo a Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, body 35 až 45 a 55).

[11] Rámcové rozhodnutie Rady z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie (Ú. v. EÚ L 76, 2005, s. 16).

[12] Rozsudok zo 14. novembra 2013, Baláž (C-60/12, EU:C:2013:733, bod 27).

alebo konfiškácii podľa trestného zákona. Je nesporné, že jediným predmetom návrhu prokurátora je uloženie peňažnej sankcie, tak ako je uvedená v článku 83a ods. 1 až 4 tohto zákona. [13]

22. Navyše podľa informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vnútroštátna právna úprava umožňuje, aby bol peňažný trest uložený aj v prípade, keď v skutočnosti nebola získaná žiadna výhoda, alebo ak výhoda nemá majetkovú povahu, a aby sa konanie uvedené v článku 83a a nasl. ZANN nezameriavalo výlučne na nezákonne nadobudnutý majetok. [14] Z článku 83a ods. 1 tohto zákona vyplýva, že peňažný trest, ktorý môže byť uložený, môže presiahnuť hodnotu získaného obohatenia až do maximálnej výšky 1 000 000 BGN (približne 510 000 eur), čo v predmetnom prípade zodpovedá návrhu prokurátora, pričom nezákonné obohatenie je ohodnotené na sumu 11 388,98 BGN.

23. Za týchto okolností skutočnosť, že peňažný trest sa môže zhodovať s výhodou, ktorú právnická osoba získala alebo mohla získať z dotknutého trestného činu, sama osebe neumožňuje považovať toto opatrenie za úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu príjmov z trestnej činnosti v zmysle rámcového rozhodnutia 2005/212 a smernice 2014/42. Domnievam sa preto, že rámcové rozhodnutie 2005/212 nie je uplatniteľné v spore vo veci samej, čo v prejednávanej veci vylučuje relevantnosť rámcového rozhodnutia 2006/783, ktoré uvádza vnútroštátny súd. Naproti tomu treba preskúmať uplatniteľnosť článku 49 Charty, ktorý je tiež spomenutý v dvoch prejudiciálnych otázkach.

2. O uplatniteľnosti Charty

24. Treba pripomenúť, že pôsobnosť Charty je v súvislosti s konaním členských štátov vymedzená v jej článku 51 ods. 1, podľa ktorého ustanovenia Charty sú určené pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. [15]

25. Podľa ustálenej judikatúry správne sankcie uložené vnútroštátnymi daňovými orgánmi a trestné konania pre porušenia v oblasti DPH predstavujú uplatnenie článkov 2 a 273 smernice 2006/112/ES [16], ako aj článku 325 ZFEÚ, a teda práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. [17] Pokiaľ ide o prejednávanú vec, v rozsahu, v akom sa peňažný trest, ktorý môže byť uložený spoločnosti Delta Stroj podľa článku 83a ZANN, týka nesplnenia oznamovacích povinností v oblasti DPH zo strany jej konateľky a zástupkyne, ktoré bolo dôvodom začatia trestných stíhaní voči nej, budú ustanovenia Charty v súlade s touto judikatúrou uplatniteľné.

26. Vzhľadom na článok 49 Charty zakotvujúci zásadu zákonnosti trestných činov a trestov treba ešte určiť, či má režim sankcií, o ktorý ide vo veci samej, trestnú povahu. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora sú relevantné tri kritériá. Prvým kritériom je právna kvalifikácia porušenia práva vo vnútroštátnom práve, druhým je samotná povaha porušenia a tretím stupeň prísnosti sankcie, ktorá hrozí dotknutej osobe. Hoci prislúcha vnútroštátnemu súdu, aby vo svetle týchto kritérií posúdil, či sankcie stanovené vnútroštátnou

[13] Podotýkam, že v súlade s článkom 83d ods. 7 ZANN súdne rozhodnutie uvádza „výšku uloženého peňažného trestu“ (bod 3) a „opis majetku, ktorý je prípadne skonfiškovaný v prospech štátu“ (bod 4).

[14] Pozri bod 6 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

[15] Rozsudok zo 14. januára 2021, Okrážna prokuratura – Haskovo a Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, bod 30).

[16] Smernica Rady z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1).

[17] Rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, body 24 až 28), a z 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, body 8 až 21).

právnou úpravou, o ktorú ide vo veci samej, majú trestnoprávnu povahu v zmysle článku 49 Charty, Súdny dvor rozhodujúci o návrhu na začatie prejudiciálneho konania môže poskytnúť vnútroštátnemu súdu spresnenia, aby usmernil tento súd pri jeho posúdení. [18]

27. V tejto súvislosti je nesporné, že predmetný peňažný trest sa týka trestného činu stanoveného a trestaného podľa článku 255 Trestného zákonníka, na základe ktorého je voči zástupkyni spoločnosti Delta Stroj vedené trestné stíhanie, a je definovaný v článku 83a a nasl. ZANN, pričom ide o ustanovenia patriace do kapitoly 4 s názvom „Správne sankcie trestnej povahy uložené právnickým osobám a podnikateľom – fyzickým osobám“. Sankciu uložil trestný súd v konaní upravenom článkoch 83b a 83d až 83f ZANN, pričom článok 83g tohto zákona stanovuje, že na otázky, ktoré nie sú upravené týmito ustanoveniami, sa vzťahujú ustanovenia Trestného poriadku.

28. Podľa informácií vnútroštátneho súdu peňažný trest smeruje k potrestaniu a odradeniu od spáchania trestného činu, a nie k náhrade škody ním spôsobenej, čo charakterizuje represívny účel, ktorý je vlastný sankcii trestnej povahy v zmysle článku 49 Charty. [19] Pokiaľ ide o stupeň prísnosti tejto sankcie, ako bolo spresnené, jej maximálna výška dosahuje 1 000 000 BGN (približne 510 000 eur), čo podporuje analýzu, podľa ktorej má táto sankcia trestnú povahu v zmysle článku 49 Charty. [20]

29. Na základe toho systém sankcií stanovený vnútroštátnou právnou úpravou, o ktorú ide vo veci samej, má podľa môjho názoru trestnú povahu a môže byť preto posudzovaný z hľadiska základných práv garantovaných Chartou, a najmä z hľadiska zásady zákonnosti trestných činov a trestov, stanovenej v článku 49 Charty.

B. O prvej prejudiciálnej otázke

30. Treba pripomenúť, že v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zavedeného článkom 267 ZFEÚ Súdnemu dvoru prináleží poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, o ktorej vnútroštátny súd rozhoduje. Z tohto pohľadu Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené. Je totiž úlohou Súdneho dvora vykladať všetky ustanovenia práva Únie, ktoré vnútroštátne súdy potrebujú na rozhodovanie o žalobách, ktoré im boli predložené, aj keď tieto ustanovenia nie sú výslovne spomenuté v otázkach položených Súdnemu dvoru týmito súdmi. [21]

31. Za týchto podmienok sa na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu treba v súlade s vyššie uvedenou judikatúrou domnievať, že tento súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či sa články 47, 48 a 49 Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej môže súd uložiť právnickej osobe peňažný trest za trestný čin spáchaný fyzickou osobou, ktorá zastupuje právnickú osobu, ale ešte predtým, než bola táto fyzická osoba právoplatne odsúdená v trestnom konaní, a s výhradou práva právnickej osoby, ktorej bola uložená sankcia, podať opravný prostriedok v prípade, že prokurátor zastaví trestné stíhanie voči tejto fyzickej osobe, alebo v prípade, že táto osoba bude oslobodená spod obžaloby právoplatným súdnym rozhodnutím.

[18] Rozsudok zo 6. októbra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, body 90 a 92).

[19] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, bod 31).

[20] Pozri analogicky rozsudok zo 6. októbra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, body 94 a 95).

[21] Rozsudok z 8. mája 2019, PI (C-230/18, EU:C:2019:383, bod 42). Hoci sa položené otázky týkajú článku 49 Charty, návrh na začatie prejudiciálneho konania sa vzťahuje aj na práva zakotvené v článku 6 EDĽP.

32. Okrem toho, hoci EDĽP nepredstavuje, pokým k nemu Únia nepristúpila, právny nástroj formálne začlenený do právneho poriadku Únie, treba pripomenúť, ako to potvrdzuje článok 6 ods. 3 ZEÚ, že základné práva uznané EDĽP sú ako všeobecné zásady súčasťou práva Únie. Navyše článok 52 ods. 3 Charty, ktorý stanovuje, že práva obsiahnuté v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDĽP, majú rovnaký zmysel a rozsah, aký im priznáva uvedený Dohovor, má za cieľ zabezpečiť potrebnú súdržnosť medzi týmito právami bez toho, aby tým bola narušená autonómia práva Únie a Súdneho dvora. [22]

33. Z vysvetliviek k Charte, ktoré sa v súlade s článkom 6 ods. 1 tretím pododsekom ZEÚ a článkom 52 ods. 7 Charty musia zohľadniť pri jej výklade, vyplýva, že články 47 a 48 Charty zabezpečujú v práve Únie ochranu, ktorú priznávajú články 6 a 13 EDĽP. [23] Pokiaľ ide o článok 49 Charty, tento zodpovedá článku 7 EDĽP.

1. O základných zárukách priznaných právnickým osobám

34. Ako bolo uvedené, zásada uznávania základných práv právnickým osobám je už potvrdená [24] v prospech právnej konštrukcie, ktorá najprv našla vhodný priestor na uplatnenie v hospodárskej oblasti a konkrétne v oblasti hospodárskej súťaže, keďže účinky predmetnej právnej úpravy sa týkajú v prvom rade obchodných spoločností. V sporoch týkajúcich sa postihu porušení práva hospodárskej súťaže, ktorý nepatrí *stricto sensu* do trestnoprávnej oblasti, Súdny dvor uplatnil základné zásady trestného práva a základné záruky stanovené v článku 6 EDĽP [25] v prospech žalujúcich právnických osôb. Súdny dvor tak uznal, ako zdôraznil generálny advokát Bot, [26] uplatniteľnosť zásady osobnej zodpovednosti a zásady, ktorá je s ňou spojená, a síce zásady individualizácie trestov a sankcií, na ktorých je založené pripísanie zodpovednosti za protisúťažné kartely. [27]

35. Súdny dvor tiež rozhodol, že zásada prezumpcie neviny, ako vyplýva z článku 6 ods. 2 EDĽP, je súčasťou základných práv a že z hľadiska povahy predmetných trestných činov, ako aj povahy a stupňa závažnosti trestov za ne, sa uplatňuje na konania týkajúce sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky, ktoré môžu viesť k uloženiu pokút alebo penále. [28] Pripomínam, že cieľom prezumpcie neviny je zaručiť každej osobe, že nebude označená za páchateľa trestného činu, ani že sa s ňou nebude zaobchádzať ako s páchateľom trestného činu, dokiaľ súd jej vinu nepreukáže. [29]

[22] Rozsudok z 2. februára 2021, Consob (C-481/19, EU:C:2021:84, bod 36).

[23] Rozsudok z 13. septembra 2018, UBS Europe a i. (C-358/16, EU:C:2018:715, bod 50).

[24] Je síce zrejmé, že rozdiel v povahe medzi fyzickými a právnickými osobami vylučuje výkon niektorých základných práv, ktoré predpokladajú ľudskú bytosť (napríklad zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania a trestania). Zložitejšia je však otázka vymedzenia uplatňovania jednotlivých práv uznaných v prospech právnických osôb. Judikatúra Súdneho dvora uvádza v niektorých prípadoch rozdielne zaobchádzanie, s menšou intenzitou ochrany pre tieto osoby, najmä pokiaľ ide o právo odoprieť výpoveď [rozsudok z 2. februára 2021, Consob (C-481/19, EU:C:2021:84)] a ochranu osobných údajov [rozsudok zo 17. decembra 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832, bod 79 a citovaná judikatúra)].

[25] V rámci ustálenej judikatúry bolo zdôraznené, že základné práva sú nedeliteľnou súčasťou všeobecných zásad práva, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor, ktorý na tento účel vychádza z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, ako aj z medzinárodných zmlúv, na ktorých členské štáty spolupracovali alebo ku ktorým pristúpili, pričom EDĽP má v tomto ohľade osobitný význam [pozri najmä rozsudok z 21. septembra 1989, Hoechst/Komisia (46/87 a 227/88, EU:C:1989:337, bod 13)].

[26] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci ThyssenKrupp Nirosta/Komisia (C-352/09 P, EU:C:2010:635, body 51 a 161).

[27] Pozri najmä rozsudky z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 78), a z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia (C-97/08 P, EU:C:2009:536, body 56 a 77).

[28] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8 júla 1999, Hüls/Komisia (C-199/92 P, EU:C:1999:358, body 149 a 150).

[29] Rozsudok zo 16. júla 2009, Rubach (C-344/08, EU:C:2009:482, bod 31 a citovaná judikatúra).

36. Súdny dvor uplatnil túto zásadu, ktorá je zakotvená v článku 48 ods. 1 Charty, [30] tiež v rámci určenia objektívnych znakov skutkovej podstaty porušenia stanoveného právom Únie, v danom prípade obchodovania s využitím dôverných informácií, za ktoré by bolo možné uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy. [31] Dodržiavanie tejto zásady, ako aj zásady individualizácie trestov zabezpečuje Súdny dvor [32] pri pripísaní zodpovednosti materskej spoločnosti za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže jej dcérskou spoločnosťou, na základe pojmu „hospodársky celok“ a na domnienke skutočného výkonu rozhodujúceho vplyvu materskej spoločnosti na obchodnú politiku dcérskej spoločnosti vzhľadom na kapitálové väzby, ktoré ich spájajú. [33]

37. Práve pokiaľ ide o uplatnenie mechanizmu prezumpcie a s odkazom na judikatúru ESĽP, [34] Súdny dvor uviedol, že aj keď každý právny poriadok pozná skutkové alebo právne domnienky, článok 48 Charty ukladá členským štátom povinnosť, aby v trestnoprávnej oblasti neprekročili určitú hranicu. Konkrétnejšie zásada prezumpcie neviny upravená v tomto ustanovení ukladá členským štátom povinnosť dodržiavať skutkové alebo právne domnienky stanovené v trestných zákonoch, pri zohľadnení závažnosti veci a zachovaní práva na obhajobu. [35]

38. Treba zdôrazniť, že právo na obhajobu tvorí súčasť viacerých zložiek tvoriacich zásadu účinnej súdnej ochrany, zakotvenú v článku 47 Charty. [36] Tento článok vo svojom prvom odseku stanovuje, že každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy. Tomuto právu zodpovedá povinnosť členských štátov ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany, ktorá im vyplýva z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. [37] Po tom, ako Súdny dvor uviedol, že právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom zakotvený v článku 47 Charty sa nachádza v jej hlave VI týkajúcej sa spravodlivosti, ktorá upravuje ďalšie procesné zásady, ktoré sa uplatňujú tak na fyzické, ako aj na právnické osoby, [38] rozhodol, že zásada účinnej súdnej ochrany sa má vykladať v tom zmysle, že nie je vylúčené, aby sa jej dovolávali právnické osoby, a že v tomto ohľade im môže byť za istých podmienok poskytnutá právna pomoc. [39]

30 Rozsudok z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 72).

31 Pozri v tomto zmysle rozsudky z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, body 42 a 44), ako aj z 9. septembra 2021, Adler Real Estate a i. (C-546/18, EU:C:2021:711, bod 46).

32 Proti tejto judikatúre zdôrazňujem opatrný prístup európskeho normotvorcu, ktorý vylúčil právnické osoby z pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), ktorý sa domnieval, že je predčasné prijímať na úrovni Únie právne predpisy o prezumpcii neviny právnických osôb, ktorá by mala byť chránená existujúcimi legislatívnymi zárukami a aktuálnou judikatúrou, ktorých vývoj by mal určiť možnosť konať na úrovni Únie, podľa odôvodnení 14 a 15 tohto aktu.

33 Pozri najmä nedávne rozsudky z 28. októbra 2020, Pirelli & C./Komisia (C-611/18 P, neuverejnený, EU:C:2020:868, body 65 až 71), a z 15. apríla 2021, Italmobiliare a i./Komisia (C-694/19 P, neuverejnený, EU:C:2021:286, body 52 až 59).

34 Pozri napríklad rozsudok ESĽP z 23. júla 2002, Janosevic v. Švédsko, CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, § 101 a citovanú judikatúru.

35 Rozsudky z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 43), a z 9. septembra 2021, Adler Real Estate a i. (C-546/18, EU:C:2021:711, bod 47).

36 Rozsudok zo 6. novembra 2012, Otis a i. (C-199/11, EU:C:2012:684, bod 48), v ktorom Súdny dvor uvádza tiež právo na prístup k súdom. Pripomínam, že je to článok 48 ods. 2 Charty, ktorý stanovuje, že každý, kto je obvinený, má zaručené právo na obhajobu.

37 Rozsudok zo 6. októbra 2020, État luxembourgeois (Právo na opravný prostriedok proti žiadosti o informácie v oblasti daní) (C-245/19 a C-246/19, EU:C:2020:795, bod 47).

38 Tento záver je zjavne založený na zohľadnení funkčného a objektívneho pojmu „osoba podliehajúca súdnej právomoci“, teda účastník konania pred súdom, nezávisle na rozlišovaní medzi fyzickými a právnickými osobami.

39 Rozsudok z 22. decembra 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, body 40 a 59).

39. Na záver sa domnievam, že v rozsahu, v akom sa v prejednávanej veci peňažný trest, ktorý môže byť uložený právnickej osobe, týka trestného činu a má trestnú povahu, konanie súvisiace s týmto trestom patrí do pôsobnosti článkov 6 a 7 EDĽP a táto osoba je teda oprávnená dovolávať sa základných práv zakotvených v článkoch 47 až 49 Charty, pričom orgány členských štátov musia v dôsledku toho zabezpečiť dodržiavanie týchto práv. [40]

40. Práve s ohľadom na predchádzajúce úvahy treba preskúmať zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej.

2. O zlučiteľnosti predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy z hľadiska použitia dvojitého mechanizmu prezumpcie

a) Úvodné pripomienky

41. Vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyjadruje svoje pochybnosti o zlučiteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie, odkazujúc na rozsudok G.I.E.M. s.r.l a iní v. Taliansko [41], v ktorom ESĽP rozhodol, že článok 7 EDĽP bráni tomu, aby sankcia trestnej povahy mohla byť uložená osobe bez toho, aby bola vopred preukázaná a objasnená jej osobná trestnoprávna zodpovednosť, čo vyžaduje, aby súd rozhodujúci vo veci konštatoval existenciu všetkých znakov skutkovej podstaty dotknutého trestného činu. V opačnom prípade by bola porušená aj prezumpcia neviny zaručená v článku 6 ods. 2 EDĽP.

42. V prvom rade považujem za potrebné zdôrazniť, že vnútroštátny súd nesprávne pochopil dosah vyššie uvedeného rozsudku. ESĽP vyžadoval predchádzajúce konštatovanie trestnoprávnej zodpovednosti osoby, ktorej je ukladaná sankcia, pri dodržaní záruk stanovených v článku 7 EDĽP a vyplývajúcich z konania, ktoré nemusí byť nevyhnutne trestné, v súlade s požiadavkami článku 6 tohto Dohovoru. V tomto špecifickom rámci sa domnieval, že vo veci, ktorá mu bola predložená, potvrdenie všetkých znakov skutkovej podstaty predmetného trestného činu vnútroštátnymi súdmi sa v podstate mohlo považovať za toto konštatovanie zodpovednosti a teda za odsúdenie v zmysle článku 7 EDĽP. [42]

43. Je síce pravda, že ESĽP pripomenul – s odkazom na článok 6 ods. 2 a článok 7 EDĽP, ktoré majú spoločný cieľ chrániť právo každej osoby, aby jej nebol uložený trest bez riadneho preukázania jej osobnej zodpovednosti –, zákaz potrestať osobu za trestný čin, ktorý spáchala iná osoba. V danom prípade sa domnieval, že opatrenie konfiškácie uplatnené na právnické osoby, ktoré nie sú účastníkmi konania, keďže sa podľa zákona nemôžu dopustiť trestného činu, viedlo k porušeniu zásady, podľa ktorej nemožno uložiť trest osobe za čin, za ktorý je trestnoprávne zodpovedná iná osoba. Okrem skutočnosti, že posúdenie vykonané zo strany ESĽP samozrejme veľmi závisí od okolností daného prípadu, ktoré sa výrazne odlišujú od okolností prejednávanej veci, považujem za potrebné uviesť, že vnútroštátny súd tiež a predovšetkým nevzal do úvahy predchádzajúce pripomenutie zo strany ESĽP možnosti uplatniť prezumpcie, a to aj z hľadiska článku 7 EDĽP, a teda prezumpcie zodpovednosti. [43]

[40] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2021, Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty (C-338/20, EU:C:2021:805, body 29 a 30), s uvedením, že „osoby, ktorým sú určené“ rozhodnutia odsudzujúce dopravné priestupky, ktorých sa tento rozsudok týka, môžu byť fyzické alebo právnické osoby.

[41] Rozsudok ESĽP z 28. júna 2018, G.I.E.M. s.r.l a iní v. Taliansko, CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, § 251.

[42] Rozsudok ESĽP z 28. júna 2018, G.I.E.M. s.r.l a iní v. Taliansko, CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, § 255 až 261.

[43] Rozsudok ESĽP z 28. júna 2018, G.I.E.M. s.r.l a iní v. Taliansko, CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, § 243 a 244.

44. Po druhé uvádzam, že právomoci súdu rozhodujúceho vo veci sú definované v článku 83d ods. 5 ZANN, a síce overiť, či dotknutá právnická osoba získala neoprávnený prospech, či existuje väzba medzi páchateľom trestného činu a právnickou osobou, ako aj medzi trestným činom a prospechom získaným touto právnickou osobou a napokon určiť hodnotu a majetkovú povahu neoprávneného prospechu. Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd nemá právomoc overiť spáchanie daňového trestného činu, o ktorom sa rozhoduje v súbežnom trestnom konaní začatom proti ZK, tento súd vychádza z reštriktívneho výkladu tohto ustanovenia, ktorý nezdieľa Komisia. Komisia tvrdí, že konštatovanie existencie „neoprávneného" prospechu je súčasťou právomocí súdu a že charakter tohto uvedeného pojmu nevyhnutne oprávňuje na posúdenie skutkovej podstaty trestného činu. Treba však pripomenúť, že v rámci konania stanoveného v článku 267 ZFEÚ síce prislúcha Súdnemu dvoru vyložiť ustanovenia práva Únie, výklad vnútroštátnych právnych predpisov však prináleží len vnútroštátnemu súdu. Súdny dvor teda musí vychádzať z výkladu vnútroštátneho práva, ktorý mu poskytol tento vnútroštátny súd. [44]

45. Vzhľadom na uvedené treba posúdiť zlučiteľnosť konania stanoveného v článku 83a a nasl. ZANN, ktoré je založené na dvojitom mechanizme prezumpcie, pričom treba pripomenúť, že hoci Súdnemu dvoru neprináleží, aby v rámci prejudiciálneho konania rozhodoval o zlučiteľnosti ustanovení vnútroštátneho práva s právom Únie, je príslušný poskytnúť vnútroštátnemu súdu všetky výkladové prvky vyplývajúce z práva Únie, ktoré mu umožnia posúdiť tento súlad na účely rozhodnutia sporu, v ktorom rozhoduje. [45]

b) O prezumpcii pripísania zodpovednosti za trestný čin právnickej osobe

46. Pokiaľ ide o režim trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb stanovený v bulharskej právnej úprave, treba konštatovať, že ide o osobitnú zodpovednosť obmedzenú na trestné činy, za ktoré je stanovená v právnej úprave a je založená na systéme zastúpenia. Trestný súd rozhodujúci vo veci tak nemôže priamo vytýkať spáchanie trestného činu dotknutej právnickej osobe, keďže jej zodpovednosť je „vyvodená" zo zodpovednosti identifikovanej fyzickej osoby, o ktorej sa predpokladá, že z hľadiska svojho postavenia konala na účet právnickej osoby, ktorá bola prípadným alebo potvrdeným príjemcom majetkovej výhody vyplývajúcej z trestnej činnosti. Trestný čin, ktorý mala v prejednávanej veci spáchať fyzická osoba, môže byť teda vytýkaný právnickej osobe a môže odôvodniť vznik jej zodpovednosti bez toho, aby voči nej muselo byť preukázané samostatné pochybenie.

47. Táto zodpovednosť právnickej osoby je podobná nepriamej alebo sprostredkovanej zodpovednosti, pri zdôraznení skutočnosti, že táto právnická osoba môže konať iba prostredníctvom fyzických osôb, ktoré sú oprávnené ju zaväzovať. Táto kvalifikácia, ktorá by mohla naraziť na článok 7 EDĽP a článok 49 Charty, ktoré zakotvujú zásadu individualizácie trestov, však nie je vhodná pre zodpovednosť založenú na systéme zastúpenia. Dotknutá fyzická osoba totiž nie je cudzia vo vzťahu k právnickej osobe, ale je právnickou osobou, s ktorou sa identifikuje. Táto právnická osoba bude trestnoprávne zodpovedná ako páchateľ trestného činu,

[44] Rozsudok z 26. júna 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, bod 52).

[45] Rozsudok z 15. apríla 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, bod 20).

ktorého sa na jej účet dopustila fyzická osoba oprávnená ju zaväzovať a ktorá naplnila skutkové znaky trestného činu. Ide o osobnú zodpovednosť vyplývajúcu zo zastupovania, a nie o substitúciu.[46]

48. Okrem toho treba konštatovať, že v rámci súdneho konania s kontradiktórnym charakterom má právnická osoba možnosť vyvrátiť túto prezumpciu pripísania zodpovednosti za trestný čin, potvrdzujúc tým jej vyvrátiteľný charakter požadovaný Súdnym dvorom.[47] ESĽP sa domnieval, že pokiaľ ide o uplatnenie skutkových alebo právnych prezumpcií v trestnej oblasti, štáty nesmú prekročiť určitú hranicu, ktorá je v danom prípade prekročená, pokiaľ má prezumpcia za následok zbavenie osoby akejkoľvek možnosti oslobodiť sa od zodpovednosti za skutky, z ktorých je obvinená, čím je zbavená možnosti uplatniť zásadu prezumpcie neviny.[48]

49. V tejto súvislosti treba uviesť, že návrh trestu predložený prokurátorom musí obsahovať určité prvky stanovené v článku 83b ods. 2 ZANN, ktoré potvrdzujú splnenie dôkazného bremena neseného prokurátorom, najmä pokiaľ ide o povahu a hodnotu prospechu, ako aj existenciu priamej väzby medzi trestným činom a týmto prospechom. Dotknutá právnická osoba, ktorá musí byť predvolaná na verejné pojednávanie o posúdení tohto návrhu, má možnosť napadnúť tento návrh v rámci výkonu svojich práv na obhajobu. Rozsah súdneho preskúmania, tak ako je definovaný v článku 83d ods. 5 ZANN, totiž preukazuje vyvrátiteľný charakter prezumpcie pripísania zodpovednosti za trestný čin, keďže súd bude musieť okrem iného posúdiť, na základe dôkazov získaných *ex offo* alebo na návrh účastníkov konania, existenciu väzby medzi páchateľom trestného činu a právnickou osobou.[49] Zdá sa preto, že súd má právomoc preskúmať všetky skutkové a právne otázky, ktoré sú relevantné *v spore, o ktorom rozhoduje*.[50]

c) O prezumpcii spáchania trestného činu

50. Z bulharskej právnej úpravy vyplýva, že na trestný súd môže podať prokurátor návrh s uvedením osobných údajov osôb „obvinených“ z trestného činu a že peňažný trest sa uloží právnickej osobe „nezávisle na skutočnej zodpovednosti [fyzických] osôb, ktoré sa zúčastnili na trestnom čine“.[51] Zdá sa teda, že právnickej osobe môže byť uložený trest za trestný čin, ktorý mala údajne spáchať fyzická osoba, ktorá je oprávnená ju zaväzovať, bez toho, aby príslušný súd

[46] Je to tento model, ktorý si vybral európsky normotvorca v rôznych právnych normách, najmä v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2005/35/ES zo 7. septembra 2005 o znečisťovaní mora z lodí a o zavedení sankcií za porušenia (Ú. v. EÚ L 255, 2005, s. 11), zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/123/ES z 21. októbra 2009 (Ú. v. EÚ L 280, 2009, s. 52) a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 2011, s. 1).

[47] Rozsudok z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 44).

[48] Rozsudok ESĽP z 28. júna 2018, G.I.E.M. s.r.l a iní v. Taliansko, CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, § 243 a citovaná judikatúra.

[49] Okrem toho rozhodnutie, ktorým súd uloží peňažný trest právnickej osobe, môže byť predmetom odvolania v lehote štrnástich dní odo dňa jeho doručenia účastníkom konania. Príslušný odvolací súd má možnosť zmeniť alebo zrušiť toto rozhodnutie.

[50] Rozsudok z 9. septembra 2021, Adler Real Estate a i. (C-546/18, EU:C:2021:711, bod 53).

[51] Pozri článok 83b ods. 2 bod 5 a článok 83a ods. 4 ZANN. V prejednávanej veci je nesporné, že k dátumu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania trestné konanie voči osobe riadiacej a zastupujúcej spoločnosť Delta Stroj za skreslenie oznamovaných skutočností v oblasti DPH stále prebiehalo.

na prvom stupni alebo v odvolacom konaní[52] mohol posúdiť, či bol trestný čin skutočne spáchaný, keďže táto otázka je vyhradená rozsudku týkajúcemu sa tejto fyzickej osoby, alebo prerušiť konanie až do vydania tohto rozsudku.[53]

51. Dá sa síce tvrdiť, že návrh prokurátora musí obsahovať popis trestného činu spresňujúci okolnosti, za ktorých bol spáchaný, a zoznam písomných dokumentov, ktoré preukazujú tieto okolnosti, čím je možné poskytnúť dôkaz o skutočnostiach, ktoré primerane odôvodňujú pripísanie zodpovednosti.[54] Okrem toho a predovšetkým, článok 83f ZANN stanovuje možnosť obnovy konania, predovšetkým na návrh právnickej osoby, ktorej bol trest uložený, v prípade, že prokurátor zastaví trestné stíhanie vedené proti tejto fyzickej osobe, pokiaľ čin nebol spáchaný alebo nejde o trestný čin,[55] alebo ak došlo k oslobodeniu tejto fyzickej osoby spod obžaloby právoplatným súdnym rozhodnutím.[56] Súd rozhodujúci vo veci môže, v nadväznosti na kontradiktórne konanie a pokiaľ sa domnieva, že návrh na obnovu konania je dôvodný, zrušiť rozhodnutie o uložení trestu.[57] Prezumpcia spáchania trestného činu teda môže byť vyvrátená.

52. Treba však konštatovať, že voči dotknutej právnickej osobe môže byť vydaný právoplatný odsudzujúci rozsudok,[58] ktorý bude následne vykonaný, bez možnosti tejto osoby uplatniť svoje pripomienky v súvislosti so spáchaním daňového trestného činu, ktorý jej je pripisovaný, pred prijatím tohto objektívne poškodzujúceho rozhodnutia, čo môže narušiť dodržanie práva na obhajobu.[59]

53. Navyše vyššie uvedená obnova konania predstavuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku, predstavujúceho pokračovanie prvého konania,[60] ktorého začatie je viazané na náhodnú udalosť, pokiaľ ide o časové hľadisko jeho vzniku. Je možné, že k rozhodnutiu o oslobodení stíhanej fyzickej osoby spod obžaloby bude môcť dôjsť až po uplatnení prostriedkov nápravy, čo ešte predĺži toto konanie. Počas trvania trestného konania vedeného proti zástupcovi spoločnosti, tak ako v prejednávanej veci, je táto spoločnosť fakticky zbavená možnosti podať návrh na obnovu konania na súd príslušný rozhodnúť o tom, že trestný čin, ktorý jej bol pripísaný, nebol spáchaný, ako aj o nedôvodnosti uloženého trestu. Prístup k tomuto súdu však

[52] Žiadna skutočnosť zo spisu predloženého Súdnemu dvor neumožňuje domnievať sa, že odvolací súd má širšie právomoci ako súd prvého stupňa, pokiaľ ide o posúdenie zodpovednosti právnickej osoby.

[53] Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že na dotknutú fyzickú a právnickú osobu sa vzťahuje iný procesný prístup, a nemožno sa domnievať, že fyzická osoba môže v rámci trestných stíhaní vedených voči nej za rovnaký trestný čin uplatňovať práva na obhajobu právnickej osoby. Tieto práva majú totiž subjektívnu povahu, takže sú to samotní dotknutí účastníci konania, ktorým sa musí poskytnúť možnosť uplatniť toto právo nezávisle od povahy konania, ktoré sa proti nim vedie [rozsudok z 9. septembra 2021, Adler Real Estate a i. (C-546/18, EU:C:2021:711, bod 59)].

[54] Pripomínam, že Súdny dvor v podstate rozhodol, že s výhradou dodržania práv zaručených právom Únie, predovšetkým Chartou, musí mať vnútroštátny daňový orgán na účely konštatovania existencie zneužívajúceho konania v oblasti DPH možnosť použiť dôkazy získané v rámci doposiaľ neukončených trestných konaní, ktoré sa netýkajú zdaniteľnej osoby [rozsudky zo 16. októbra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, bod 38), a z 24. februára 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, bod 37)].

[55] Pozri bod 2 rozhodnutia vnútroštátneho súdu.

[56] Článok 4 ods. 2 protokolu č. 7 k EDĽP stanovuje možnosť obnoviť v prípade potreby trestné konanie, ak nové alebo novo odhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť trestný rozsudok vyhlásený vo veci.

[57] Vznik jednej z dotknutých situácií, a síce zastavenie trestných stíhaní vedených voči tejto fyzickej osobe prokurátorom, ak čin nebol spáchaný alebo nejde o trestný čin, alebo oslobodenie tejto osoby spod obžaloby nenechávajú žiadne pochybnosti o výsledku tohto nového preskúmania veci z hľadiska mechanizmu pripísania zodpovednosti za trestný čin spáchaný v zastúpení, ktorý sa použil pri založení zodpovednosti právnickej osoby.

[58] Ak nie je možné podať odvolanie alebo v prípade jeho zamietnutia (pozri článok 83e ods. 5 a článok 83f ZANN).

[59] Pozri analogicky rozsudky zo 16. októbra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, body 41 a 52), ako aj zo 4. júna 2020, C.F. (Daňová kontrola) (C-430/19, EU:C:2020:429, bod 30). Táto judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa správnych konaní v rámci daňovej kontroly v oblasti DPH sa musí *a fortiori* uplatniť v rámci konania, ktoré môže v rovnakej oblasti viesť k uloženiu peňažnej sankcie majúcej trestnú povahu.

[60] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, bod 39).

nesmie podliehať podmienkam, ktoré ho znemožňujú alebo nadmerne sťažujú,[61] keďže dotknutá právnická osoba nemôže byť zbavená vyššie uvedenej možnosti nad rámec primeranej lehoty. Táto situácia by mohla byť v rozpore s právom na prístup k súdu.[62]

54. Platí však, že právo na prístup k súdu a zásada dodržiavania práva na obhajobu nie sú absolútnymi právami, ale môžu za istých podmienok podliehať obmedzeniam.[63]

d) O obmedzení základných záruk

55. Článok 52 ods. 1 Charty stanovuje, že k obmedzeniu výkonu práv a slobôd uznaných v tejto Charte môže dôjsť za podmienky, po prvé, že tieto obmedzenia sú stanovené zákonom; po druhé, že rešpektujú podstatu týchto práv a slobôd a po tretie, že za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.[64] V tejto súvislosti pripomínam, že Súdny dvor vyžaduje, aby bolo uplatnenie skutkových a právnych domnienok v trestnej oblasti vtesnané do „primeraných medzí“ so zreteľom na význam sledovaného záujmu a pri zachovaní práva na obhajobu. Podľa ESĽP musia štáty udržiavať rovnováhu medzi týmito dvoma prvkami; inými slovami, použité prostriedky musia byť primerané sledovanému zákonnému cieľu.[65]

56. Po prvé uvádzam, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že právny základ režimu zodpovednosti právnickej osoby za predmetný daňový trestný čin je stanovený v článku 83a a nasl. ZANN, na základe čoho ho treba považovať za stanovený vnútroštátnou právnou úpravou. Po druhé tento režim podľa mňa rešpektuje hlavný obsah základného práva na účinnú súdnu ochranu, pokiaľ ide o jeho dva zakladajúce prvky, ktorými sú rešpektovanie práva na obhajobu a práva na prístup k súdu. Uvedený režim totiž nespochybňuje tieto práva ako také. Stanovuje iba procesný rámec na ich plné uplatňovanie, zahŕňajúci uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku.[66]

57. Po tretie režim zodpovednosti právnickej osoby stanovený v článku 83a a nasl. ZANN podľa mňa zodpovedá cieľu všeobecného záujmu. Napriek chýbajúcim spresneniam v rozhodnutí vnútroštátneho súdu je totiž možné domnievať sa, že tento režim spadá do výkonu povinnosti uloženej každému členskému štátu, a síce prijať všetky legislatívne a správne opatrenia na účely zabezpečenia, že splatná DPH bude na jeho území vyberaná v plnej výške a na účely boja proti podvodom.[67] Článok 325 ods. 1 ZFEÚ tak ukladá členským štátom povinnosť zamedzovať podvodom a iným protiprávnym konaniam poškodzujúcim finančné záujmy Únie prostredníctvom účinných a odradzujúcich opatrení. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že z dôvodu, že vlastné zdroje Únie podľa článku 2 písm. b) rozhodnutia 2007/436/ES, Euratom[68] zahŕňajú okrem iného príjmy pochádzajúce z uplatnenia jednotnej sadzby dane na harmonizovaný vymeriavací základ DPH stanovený v súlade s pravidlami Únie, existuje priama

[61] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. novembra 2013, Baláž (C-60/12, EU:C:2013:733, bod 46).

[62] Pozri analogicky rozsudok z 24. februára 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, bod 51).

[63] Rozsudky z 24. februára 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, bod 50), a zo 16. októbra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, bod 43).

[64] Rozsudok zo 6. októbra 2020, État luxembourgeois (Právo na opravný prostriedok proti žiadosti o informácie v oblasti daní) (C-245/19 a C-246/19, EU:C:2020:795, bod 51).

[65] Rozsudok ESĽP z 23. júla 2002, Janosevic v. Švédsko, CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, § 101.

[66] Pozri analogicky rozsudok zo 6. novembra 2012, Otis a i. (C-199/11, EU:C:2012:684, body 63 a 64).

[67] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 25).

[68] Rozhodnutie Rady zo 7. júna 2007 o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev (Ú. v. EÚ L 163, 2007, s. 17).

súvislosť medzi výberom príjmov z DPH v súlade s uplatniteľným právom Únie na jednej strane a dostupnosťou zodpovedajúceho zdroja založeného na DPH v rozpočte Únie na strane druhej, takže akýkoľvek výpadok vo výbere týchto príjmov spôsobuje potenciálne zníženie tohto druhu zdroja finančných prostriedkov. [69]

58. Na účely zabezpečenia výberu uvedených príjmov v plnom rozsahu, a tým zabezpečenia ochrany finančných záujmov Únie, majú členské štáty voľnosť pri výbere uplatniteľných sankcií, ktoré môžu mať formu správnych sankcií, trestných sankcií alebo môže ísť o kombináciu oboch sankcií. Trestné sankcie však môžu byť nevyhnutné na účinný a odstrašujúci boj proti niektorým prípadom závažných podvodov v oblasti DPH, ako to vyžaduje článok 2 ods. 1 Dohovoru vypracovaného na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, podpísaného v Bruseli 26. júla 1995 [70], v spojení s jeho článkom 1 ods. 1. Členské štáty musia tiež zabezpečiť, aby pravidlá trestného konania stanovené vnútroštátnym právom umožňovali účinný postih trestných činov súvisiacich s týmito konaniami. V tomto kontexte prináleží predovšetkým vnútroštátnemu zákonodarcovi, aby prijal potrebné opatrenia. Je na ňom, aby prípadne zmenil svoju právnu úpravu a zabezpečil, aby procesný režim uplatniteľný na stíhanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie nebol koncipovaný takým spôsobom, že by vyvolával z jemu vlastných dôvodov systematické riziko beztrestnosti skutkov predstavujúcich takéto trestné činy, a takisto aby zaistil ochranu základných práv obvinených osôb. [71]

59. Po štvrté, hoci prislúcha vnútroštátnemu súdu preskúmať v súvislosti s konkrétnymi okolnosťami veci samej, či obmedzenia zavedené bulharským režimom zodpovednosti nie sú zjavne neprimerané sledovanému cieľu, [72] je možné konštatovať, že uloženie správnych alebo trestných sankcií za porušenie oznamovacích povinností v oblasti DPH v zásade zaručuje dodržiavanie právnej úpravy v tejto oblasti, a teda je vhodné na zabezpečenie dosiahnutia cieľa, ktorý sa v tejto súvislosti sleduje. [73]

60. Pokiaľ ide o predmetné ustanovenie, cieľom prijatia rozhodnutia súdom prvého stupňa o uložení peňažného trestu právnickej osobe je zabezpečiť rýchly priebeh konaní vedených na účely preukázania a potrestania daňových trestných činov založených na primeranej pravdepodobnosti vytýkaných skutkov [74] a ich pripísateľnosti právnickej osobe a fyzickej osobe, ktorá je oprávnená zaviazať právnickú osobu. Fyzickej osobe môže byť priamo vytýkané jej protiprávne konanie, čo vylučuje každé zbavenie viny, a táto osoba vie, že svojím správaním vystavuje právnickú osobu začatiu súbežného stíhania a uloženiu sankcií trestnej povahy. Možnosť uložiť trest právnickej osobe v začiatočnom štádiu konania obmedzuje riziko beztrestnosti, ktoré môže hroziť najmä pri podvodnom vzniku insolventnosti. Umožňuje vyvíjať tlak na spoločnosť v snahe prinútiť ju dodržiavať daňové povinnosti, ktoré sú jej uložené. V tomto smere možno podľa mňa považovať predmetnú vnútroštátnu právnu úpravu za účinný nástroj prevencie a represie trestnej činnosti podnikov podliehajúci DPH. Ide o nástroj, ktorý je ešte potrebnejší v rámci daňového systému, ktorý sa zakladá na informáciách poskytovaných zdaniteľnými osobami.

[69] Rozsudok zo 17. januára 2019, Dzivev a i. (C-310/16, EU:C:2019:30, body 25 a 26).

[70] Ú. v. ES C 316, 1995, s. 49; Mim. vyd. 19/001, s. 9.

[71] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. januára 2019, Dzivev a i. (C-310/16, EU:C:2019:30, body 27, 29 a 31).

[72] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. septembra 2012, Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 59).

[73] Pozri analogicky rozsudok zo 14. októbra 2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Výherné prístroje) (C-231/20, EU:C:2021:845, bod 44).

[74] Pokiaľ ide o prejednávanú vec, nemyslím, že preukázanie daňového podvodu v oblasti DPH súvisiaceho s nesplnením oznamovacích povinností v tejto oblasti konateľkou a zástupkyňou právnickej osoby môže spôsobiť výrazné dôkazné ťažkosti.

61. Okrem toho sa zdá, že neexistuje žiaden miernejší prostriedok, ktorý by bol spôsobilý dosiahnuť tak účinne ciele boja proti podvodom v oblasti DPH.[75] V tejto súvislosti uvádzam, že predchádzajúca verzia ZANN, ktorá podmieňovala uloženie trestu právnickej osobe právoplatnému odsúdeniu fyzickej osoby oprávnenej zaväzovať právnickú osobu, podľa mňa nepreukazuje rovnaké záruky účinnosti pokiaľ ide o prevenciu rizika beztrestnosti a potrebu čím skôr potrestať závažnú formu hospodárskej trestnej činnosti poškodzujúcej nielen verejný záujem, ale aj záujmy konkurenčných podnikov dodržujúcich daňové právne predpisy.

62. Napokon nezdá sa, že existuje zjavný nepomer medzi sledovanými cieľmi a nepriaznivými následkami spôsobenými procesným rámcom, kombinujúcim prvé súdne konanie na dvoch stupňoch a opravný prostriedok, ktorým je obnova konania,[76] avšak s výhradou overenia oboch prvkov vnútroštátnym súdom.

63. Po prvé je nesporné, že ak vnútroštátny súd rozhodujúci vo veci považuje návrh na obnovu konania podaný právnickou osobou za dôvodný, zruší rozhodnutie o uložení trestu a vráti vec na opätovné preskúmanie.[77] Okrem skutočnosti, že tento návrh nevedie automaticky k odkladu výkonu tohto rozhodnutia, poskytnutý popis vnútroštátnej právnej úpravy neuvádza následok pre prípadné vykonávacie opatrenia a pre možné vrátenie pokuty uloženej po zrušení rozhodnutia o sankcii, ktorý považujem za nevyhnutný. Pripomínam, že v rámci podobnej problematiky Súdny dvor rozhodol, že členské štáty sú v zásade povinné vrátiť dane vybrané pri porušení práva Únie a že žiadosť o vrátenie DPH neoprávnene zaplatenej je súčasťou nároku na vymáhanie plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu, ktorého účelom je napravenie dôsledkov nezlučiteľnosti dane s právom Únie, a to tak, že odstráni hospodárske zaťaženie, ktoré v konečnom dôsledku bolo neoprávnene uložené hospodárskemu subjektu a ktoré tento subjekt skutočne znášal.[78] Okrem toho spôsoby vrátenia nadmerného odpočtu DPH musia umožniť zdaniteľnej osobe, aby jej bola za primeraných podmienok vrátená celá suma pohľadávky vyplývajúcej z tohto nadmerného odpočtu DPH, čo znamená, že k tomuto zaplateniu má dôjsť v primeranej lehote a že v každom prípade zakotvený spôsob zaplatenia nesmie spôsobovať žiadne finančné riziko zdaniteľnej osobe.[79]

64. Po druhé z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, zdá sa, vyplýva, že až do návrhu na obnovu konania nemôže právnická osoba, ktorej bola uložená sankcia, namietať voči nútenému výkonu rozhodnutia spôsobujúceho závažné následky, pokiaľ ide o jej finančnú situáciu, vrátane rizika konkurzu. Za týchto okolností musí vnútroštátny súd podľa môjho názoru overiť, či predmetná vnútroštátna právna úprava umožňuje alebo nebráni prijatiu predbežných opatrení, akým je

[75] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, bod 68).

[76] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, bod 69). Inými slovami, vzniknuté nepríjemnosti nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom.

[77] V prípade zastavenia trestných stíhaní vedených proti fyzickej osobe alebo v prípade jej oslobodenia spod obžaloby je možné klásť si otázku o predmete a teda zmysle nového preskúmania veci, pokiaľ ide o zodpovednosť právnickej osoby v rámci režimu založeného na pripísaní zodpovednosti tejto právnickej osoby za trestný čin, ktorý údajne spáchala uvedená fyzická osoba, a zjavne o kumulácii zodpovedností zakazujúcej trestné stíhanie len právnickej osoby za trestný čin spáchaný jej zástupcom bez toho, aby bola skúmaná a preukázaná jeho vina.

[78] Rozsudok z 24. februára 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, bod 55). Okrem toho v rámci posúdenia primeraných medzí, v ktorých môžu členské štáty pristúpiť k výkonu rozhodnutí o navýšení dane predtým, ako bude rozhodnuté o opravnom prostriedku týkajúcom sa týchto navýšení, sa ESĽP domnieval, že musí byť vzatá do úvahy možnosť navrátenia do predošlého právneho stavu v prípade vyhovenia tomuto opravnému prostriedku, a teda vrátenia celej sumy, ktorú neoprávnene zaplatila zdaniteľná osoba (pozri tiež rozsudok ESĽP z 23. júla 2002, Janosevic v. Švédsko, CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, § 105 až 109).

[79] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. júla 2017, Glencore Agriculture Hungary (C-254/16, EU:C:2017:522, bod 20).

prerušenie konania o nútenom výkone rozhodnutia, vo výnimočných prípadoch, keď to vyžaduje naliehavosť situácie,[80] alebo inými slovami, na predchádzanie vzniku nenapraviteľných negatívnych následkov.

65. S týmito dvoma výhradami sa domnievam, že prezumpcie stanovené vo vnútroštátnej právnej úprave, o ktorú ide vo veci samej, sú vtesnané do primeraných medzí v súlade s požiadavkami Súdneho dvora.

C. O druhej prejudiciálnej otázke

66. Vzhľadom na predchádzajúce konštatovanie o neuplatniteľnosti rámcového rozhodnutia 2005/212 a na znenie odpovede navrhovanej na prvú prejudiciálnu otázku treba podľa mňa preformulovať druhú prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či článok 49 Charty bráni takej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, stanovujúcej, že peňažný trest uložený právnickej osobe má minimálne zodpovedať hodnote neoprávnenej výhody.

67. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že prísnosť sankcie musí zodpovedať závažnosti dotknutého porušenia, pričom táto požiadavka vyplýva tak z článku 52 ods. 1 Charty, ako aj zo zásady primeranosti trestov zakotvenej v jej článku 49 ods. 3. Táto zásada sa musí uplatniť, pokiaľ ide o vymedzenie pravidiel týkajúcich sa rozsahu pokút a posúdenia skutočností, ktoré možno zohľadniť pri ich stanovení. Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že správne alebo represívne opatrenia, ktoré umožňuje vnútroštátna právna úprava, nemôžu ísť nad rámec toho, čo je primerané a potrebné na uskutočnenie legitímnych cieľov sledovaných touto právnou úpravou.[81] Aj keď je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť, či výška sankcie nejde nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie týchto cieľov, je potrebné tento súd upozorniť na niektoré skutočnosti vo veci samej, ktoré mu umožnia určiť, či uložená sankcia je v súlade so zásadou proporcionality.[82]

68. Ako bolo vysvetlené, vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, sleduje legitímny cieľ, ktorým je trestanie daňového podvodu a v danom prípade skutku, že ZK sa podvodne vyhýbala povinnosti vyrubenia a zaplatenia DPH spoločnosťou Delta Stroj, ktorej je konateľkou a zástupkyňou, čím tejto spoločnosti zabezpečila výhodu vo výške 11 388,98 BGN. Pokiaľ ide o spôsoby určenia výšky peňažného trestu, táto právna úprava stanovuje možnosť, aby súd uložil spoločnosti pokutu „minimálne v hodnote obohatenia, až do maximálnej výšky 1 000 000 BGN“. Toto ustanovenie teda umožňuje uloženie peňažných trestov rôznych úrovní v rámci určitého rozpätia, s hornou alebo maximálnou hranicou vyjadrenou paušálne a s minimálnou hranicou zodpovedajúcou mechanickému prebratiu hodnoty neoprávnenej výhody, pričom súd rozhodujúci o uložení trestu právnickej osobe je viazaný týmito hodnotami. Na základe toho sa možno domnievať, že predmetná právna úprava ponecháva na súd, aby určil sankciu v medziach dvoch stanovených limitov, pri zvážení závažnosti trestného činu a situácie jeho páchateľa.

[80] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 67); zo 14. júna 2017, Menini a Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, bod 61), a z 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, body 70 a 71). Súdny dvor v týchto rozhodnutiach rozhodol, že zásada účinnej súdnej ochrany potvrdená v článku 47 Charty nebránila vnútroštátnej právnej úprave podmieňujúcej podanie súdneho prostriedku nápravy predchádzajúcemu využitiu mimosúdneho zmierovacieho a mediačného konania, alebo povinnosti vyčerpať dostupné správne opravné prostriedky, najmä za podmienky, že tieto konania nespôsobujú podstatné oneskorenie podania súdnej žaloby a že vo výnimočných prípadoch, keď to vyžaduje naliehavosť situácie, sú prípustné predbežné opatrenia.

[81] Rozsudok zo 6. októbra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, body 97 až 99).

[82] Rozsudok z 15. apríla 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, bod 28).

69. Môže však samotná existencia minimálnej výšky sankcie odôvodniť záver o porušení nevyhnutnej individualizácie trestu, vyjadrenej zásadou proporcionality? Uvádzam, že pokiaľ ide o správnu sankciu uloženú v prípade nadmerného odpočtu DPH, bolo konštatované, že táto sankcia má neprimeraný charakter v rozsahu, v akom minimálna výška tejto sankcie nemohla byť znížená vzhľadom na veľmi osobité okolnosti danej veci.[83] V oblasti nezákonných ponúk hazardných hier prostredníctvom výherných prístrojov sa Súdny dvor domnieval, že uloženie minimálnej pokuty za nepovolený výherný prístroj nie je samo osebe neprimerané vzhľadom na závažnosť predmetných porušení. Dodal však, že pokiaľ ide o „výšku tejto minimálnej pokuty", prináleží vnútroštátnemu súdu, aby na účely posúdenia jej proporcionality zohľadnil pomer medzi výškou pokuty, ktorú je možné uložiť a ekonomickým prospechom vyplývajúcim zo spáchaného porušenia predpisov, s cieľom odrádzať porušovateľov od toho, aby sa dopúšťali takéhoto porušenia predpisov, so zreteľom na všetky okolnosti prípadu sa však musí uistiť, že takto stanovená minimálna výška nie je neprimeraná vzhľadom na tento ekonomický prospech.[84]

70. Považujem za dôležité zdôrazniť, že tieto riešenia a formulácie sú zjavne prijaté s ohľadom na špecifické okolnosti dotknutých vecí, ktoré sa jasne odlišujú od prejednávanej veci týkajúcej sa porušenia oznamovacích povinností v oblasti DPH. Okrem toho sa môže zdať paradoxné, či dokonca rozporné, pripustiť na jednej strane proporcionalitu režimu sankcií zahŕňajúceho minimálnu pokutu, ktorá zo svojej podstaty obmedzuje súd pri jeho posúdení výšky pokuty, a na druhej strane vyžadovať od súdu, aby na ňu neprihliadal vzhľadom na okolnosti danej veci.

71. Pripomínam napokon, že Súdny dvor všeobecným spôsobom uviedol, že sankcie musia byť primerané závažnosti porušení, ktoré postihujú, a to najmä zabezpečením skutočne odradzujúceho účinku,[85] čo znamená zohľadnenie hospodárskej výhody získanej z trestnej činnosti.[86] V tomto kontexte a vzhľadom na význam, aký na účely dosiahnutia cieľa smerujúceho k vybratiu celej splatnej DPH priznáva judikatúra Súdneho dvora boju s protiprávnymi konaniami v oblasti DPH,[87] existencia minimálnej úrovne pre tento druh trestu, ktorým je pokuta,[88] zodpovedajúcej potenciálnej alebo skutočnej neoprávnenej hospodárskej výhode, podľa mňa neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie tohto cieľa.

[83] Súdny dvor v rozsudku z 15. apríla 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, bod 37 a výrok), rozhodol, že táto sankcia sa uplatní bez rozdielu tak na situáciu, v ktorej nezrovnalosť vyplýva z nesprávneho posúdenia, zo strany účastníkov transakcie, pokiaľ ide o zdaniteľnú povahu transakcie, pričom neexistuje dôkaz o daňovom podvode a strate príjmov pre štátnu pokladnicu, ako aj na situáciu, v ktorej neexistujú takéto osobitné okolnosti.

[84] Rozsudok zo 14. októbra 2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Výherné prístroje) (C-231/20, EU:C:2021:845, body 46 a 47).

[85] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, bod 100), pričom pripomínam, že potreba odradzujúcich opatrení je výslovne stanovená v článku 325 ZFEÚ.

[86] Súdny dvor v rozsudku z 24. februára 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli et Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-452/20, EU:C:2022:111), rozhodol, že sa nezdá, že taký systém sankcií, ktorý na to, *aby boli porušovateľom odňaté ekonomické výhody* vyplývajúce z porušenia zákazu predaja tabakových výrobkov maloletým a aby ich odradil od porušovania tohto zákazu, stanovuje okrem uloženia správnej pokuty aj pozastavenie prevádzkovania baru, prekračuje rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie cieľa ochrany ľudského zdravia, a najmä obmedzenia šírenia fajčenia u mladých ľudí.

[87] Rozsudok z 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, bod 44 a citovaná judikatúra).

[88] Neplatilo by to v prípade trestov odňatia slobody.

V. Návrh

72. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Okръžen sъd – Burgas (Krajský súd Burgas, Bulharsko), takto:

1. Články 47 až 49 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia právnej úprave členského štátu, ktorá na účely boja proti daňovým podvodom stanovuje prezumpciu pripísania zodpovednosti právnickej osobe za údajný trestný čin, ktorý na jej účet spáchala fyzická osoba, ktorá je oprávnená ju zaväzovať, a z tohto titulu ukladá tejto právnickej osobe peňažný trest, s výhradou, že táto právnická osoba má právo vyvrátiť tieto prezumpcie v rámci opravného prostriedku podaného proti rozhodnutiu o uložení trestu a pod podmienkou, že konkrétne spôsoby výkonu tohto opravného prostriedku neprimeraným spôsobom nezasiahnu do práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom a do rešpektovania práva na obhajobu.

2. Článok 49 ods. 3 Charty základných práv sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnej úprave členského štátu, ktorá za porušenie oznamovacích povinností v oblasti DPH zdaniteľnou osobou stanovuje režim sankcií, v rámci ktorého možno uložiť pokutu, ktorej minimálna výška zodpovedá neoprávnenej hospodárskej výhode, ktorá bola získaná alebo môže byť získaná, pod podmienkou, že táto právna úprava je vhodná na zabezpečenie cieľa boja proti daňovým podvodom a neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie.

[i] Znenie živého záhlavia, bodov 6, 7, 25, 27 a 68, ako aj poznámky pod čiarou 51 tohto textu bolo po jeho sprístupnení na internete predmetom zmeny lingvistickej povahy.